

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**ІСТОРІЯ КРАЇН
ЦЕНТРАЛЬНО-
СХІДНОЇ ЄВРОПИ
XX – XXI ст.**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

**КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної
програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

**бакалавр
01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта (Історія)
Середня освіта (Історія)
4**

4 рік, VIII семестр
вибіркова дисципліна

згідно з розкладом
українська
щовівторка 13.00 -14.40 (304 кабінет,
з можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM, Google Meet,
Google-class, Moodle).

кандидат історичних наук, доцент
Еткіна Ірина Ігорівна

Викладач

Контакти

**E-mail: etkina@ukr.net
Тел.моб.: +38(093)78-75-553**

Опис дисципліни

Навчальний курс «Історія країн Центрально-Східної Європи XX – XXI ст.» розрахований на студентів закладів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої

освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предметом вивчення є процеси державотворення, політичне, соціально-економічне, культурне життя народів Центрально-Східної Європи у ХХ – ХХІ ст., їх участь у світових та європейських історичних подіях.

Курс «Історія країн Центрально-Східної Європи у ХХ – ХХІ ст.» для студентів ІV курсу розрахований на 1 семестр, передбачає 26 лекційних, 20 практичних годин, а також 74 годин самостійної роботи. У змісті курсу можна виділити чотири змістові модулі.

Модуль І. Народи Центрально-Східної Європи в роки першої світової війни та в міжвоєнний період.

Модуль ІІ. Країни Центрально-Східної Європи в роки ІІ Світової війни.

Модуль ІІІ. Тоталітарні режими в країнах Центрально-Східної Європи.

Модуль ІV. Сучасна історія країн Центрально-Східної Європи.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей щодо ключових процесів на теренах Центрально-Східної Європи в означених хронологічних рамках; їхнього місця в системі європейської цивілізації.

На матеріалах даного курсу необхідно досліджувати причини зародження, ознаки та наслідки тоталітарних та авторитарних режимів, задля запобігання в майбутньому трагедій світових війн, геноциду, репресій, стверджувати ідеали гуманізму та демократії.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ЗК1. Компетентність у галузі науки – свідоме використання студентами пізнавальних здібностей для набуття, застосування, управління знаннями.

ЗК2. Мовна і комунікативна компетентність – використання мови як засобу для усної та письмової комунікації, обміну знаннями, ідеями, емоціями, наполегливість, уміння відповідати за себе, приймати відповідальні рішення, відстоювати власну точку зору, уміння співпрацювати.

ЗК4. Соціальна компетентність – здатність обмінюватися інформацією, спілкуватися, встановлювати і підтримувати соціальні зв'язки, здатність до співпраці, розв'язання проблем, взаєморозуміння.

ЗК7. Практична компетентність – здатність застосовувати на практиці знання та дослідницькі вміння, готовність до прийняття самостійних рішень, відповідальність за результати діяльності.

ФК1. Історична – знання змісту та методології фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ФК2. Хронологічна – здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як способу пізнання історичного процесу.

ФК3. Просторова – здатність студентів орієнтуватися в історичному просторі.

ФК4. Інформаційно-мовленнєва – ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації та будувати усні та письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.

ФК5. Логічна – здатність визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснення історичних фактів, явищ, процесів.

ФК6. Дослідницька – здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК7. Інформаційна – працювати з різними джерелами інформації, аналізувати, синтезувати, узагальнювати та використовувати її для навчання.

ФК8. Практична – готовність до самостійної роботи та самовдосконалення, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання на практиці, готовність до організації краєзнавчих студій у професійній діяльності.

ПРН1. Змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПРН2. Основних історичних процесів і подій давньої, середньовічної, ранньомодерної, нової, новітньої історії України та всесвітньої історії у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН4. Історичної періодизації, як способу пізнання історичного процесу.

ПРН5. Історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій з проблем вітчизняної і всесвітньої історії та визначення напрямів перспективних досліджень з інших галузей наукового пізнання.

ПРН6. Наукового інструментарію для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ПРН7. Об'єктивних закономірностей, які відносяться до процесів накопичення та збереження соціальної інформації.

ПРН9. Методологічних принципів аналізу культурних явищ у світовому цивілізаційному просторі.

ПРН10. Знання предмета, педагогічні, психологічні, основи організації й управління навчальним процесом.

ПРН23. Аналізувати та оперувати арсеналом сучасної академічної історичної науки, історичними знаннями зі спеціалізації.

ПРН24. Використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатofакторний.

ПРН25. Розглядати суспільні явища в розвитку та конкретно-історичних умовах певного часу.

ПРН26. Збирати, обробляти, узагальнювати інформацію для створення глибокої бази знань про історичні та соціокультурні процеси в Україні, на європейському континенті, у світі загалом.

ПРН27. Орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної і всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.

ПРН28. Характеризувати історичний процес та регіональні особливості.

ПРН29. Працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати і сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел.

ПРН30. Визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу та пояснення історичних фактів

ПРН32. Формулювати власну оцінку історичного руху, діяльності історичних осіб, виявляти власну позицію щодо суперечливих фактів історії.

ПРН35. Проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням державних вимог.

ПРН37. Працювати на уроках з інноваційними методиками та технологіями навчання, реалізувати міжпредметні зв'язки.

Зміст дисципліни

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Аудиторна робота		самостійна робота
		лекції	практичні	
Модуль I Народи Центрально-Східної Європи в роки Першої світової війни та в міжвоєнний період				
1.	Народи Центрально-Східної Європи напередодні Першої світової війни	2		6
2.	Народи Центрально-Східної Європи в роки Першої світової війни, її наслідки для регіону	2		6
3.	Незалежних держав Балтики та Польська Республіка у міжвоєнний період	2	2	4
4.	Становлення Чехословацької республіки та розширення розширення території Румунії.		4	
5	Угорщина та Болгарія у міжвоєнний період.	2	2	
6	Королівство сербів, хорватів, словенців(Югославія), Греція, Албанія у міжвоєнний період.	2	2	4
	Загальна кількість	10	10	20
Модуль II Країни Центрально-Східної Європи в роки II Світової війни				
7.	Країни Центрально-Східної Європи напередодні Другої світової війни	2		4
8.	Країни Центрально-Східної Європи в роки Другої світової війни	2		4
9.	Наслідки II Світової війни для країн Центрально-Східної Європи	2		4
	Загальна кількість	6		12
Модуль III. Тоталітарні режими в країнах Центрально-Східної Європи				
10	Встановлення комуністичних режимів в країнах Центрально-Східної Європи	2		4
11	Утвердження тоталітаризму (1950 –1980-ті рр.)	2		4
13	Антирежимний рух в країнах Центрально-Східної Європи	2		4
	Загальна кількість	6		12
Модуль IV. Сучасна історія країн Центрально-Східної Європи				
15	Республіка Польща у 1989 - 2023 рр.		2	4
16	Чехія і Словаччина у 1989 - 2023 рр.		2	4
17	Угорська Республіка 1989 – 2023 рр.	2		4
18	Республіка Болгарія.		2	
19	Румунія на сучасному етапі розвитку.	2		4
20	Розпад СФРЮ та поява нових держав		2	
21	Процеси трансформації у країнах Прибалтики у 1991 – 2023 рр.		2	4
22	Республіка Молдова та Білорусь.			10
	Загальна кількість	4	10	30
	Разом	26	20	74

Тематика практичних занять.

Тема 1. Розвиток демократії у Чехословаччині міжвоєнної доби (2 год.)

1. Проголошення Чехословацької республіки та визначення її кордонів.
2. Політична система Чехословаччини у 20 – 30-х рр. ХХ ст.
2. Мюнхенський диктат і «Друга республіка».

Тема 2. Політичний розвиток Польщі у міжвоєнний період (2 год.)

1. Утворення Польської держави та визначення її кордонів.
2. Державний переворот 1926 р. і політика «санації».
3. Зовнішня політика Польщі у 30-х рр. ХХ ст.

Тема 3. Політичний розвиток Югославії у міжвоєнний період (2 год)

1. Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців.
2. Державні перевороти 1929 та 1941 рр. та їхні наслідки.
3. Зовнішня політика Югославії у 1929 – 1941 рр.

Тема 4. Угорщина між Першою та Другою світовими війнами: зміна режимів (2 год)

1. Проголошення Угорської народної республіки та її внутрішня і зовнішня політика
2. Угорська радянська республіка.
3. Угорщина за режиму М. Хорті.

Тема 5. Румунія між світовими війнами (2 год)

1. Становище Румунії після Першої світової війни.
2. Внутрішня політика Румунії у 20 – 30-х рр. ХХ ст.
3. Зовнішня політика Румунії у міжвоєнний період.

Тема 6. Республіка Польща у 1989 - 2020 рр. (2 год)

1. Переговори «круглого столу».
2. Економічна трансформація: «шокова терапія».
3. Розстановка політичних сил.
4. Польща у міжнародній політиці.

Тема 7. Чехія і Словаччина у 1989 - 2020 рр. (2 год)

1. Оксамитова революція».
2. Чеська республіка:

- суспільно- політичні зміни;
- основні складові економічної реформи;
- зовнішня політика;

3. Словацька республіка:

- суспільно-політичні процеси;
- економічні перетворення;
- зовнішня політика;

Тема 8. Республіка Болгарія. (2 год)

1. Демократична революція 1989 р.
2. Реформи в економіці.
3. Напрямки зовнішньої політики.

Тема 9. Розпад СФРЮ та поява нових держав. (2 год)

1. Розпад СФРЮ та його наслідки.
2. Сербія і Чорногорія.
3. Боснія і Герцеговина.
4. Республіка Македонія.
5. Словенська республіка.
6. Хорватська республіка.

Тема 10. Країни Балтії на сучасному етапі. (2 год.)

1. Естонська республіка на шляху демократичних перетворень.
2. Латвійська республіка.
3. Литовська республіка.

Рекомендована література та джерела

Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.

Баран З., Криль М. Історія Югославії. 1918-1990 рр. Текст лекцій. Львів, 1997.

Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К., 2004. 464 с.

Винарчук Т.В. Зовнішньополітичні фактори державотворення українців та інших народів Центрально-Східної Європи (1917 – 1920 рр.) Наукові праці історичного факультету ЗДУ. Запоріжжя, 2004. Вип.18. С.45– 53.

Волков В. К. Узловые проблемы новейшей истории стран Центральной и Юго-Восточной Европы. М., 1992. 367 с.

Газін В.П. Новітня історія країн Європи і Америки 1918 – 1945 рр.: Підручник для студ. вищ. навч. закл. К., 2003. 472 с.

Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 - 2002 рр.). Київ, 2004.

Дейвіс Н. Європа. Історія. К., 2000. 1464 с.

Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К., 1995. 903 с.

Єлавіч Б. Історія Балкан ХХ століття. К., 2004. 600 с.

История южных и западных славян: В 2 т. – Т. 2. Новейшее время: Учебник / Под ред. Г.Ф. Матвеева, З.С. Ненашевой. 2-е изд. М., 2001. 271 с.

История Белоруси. Учебное пособие. Минск, 1997.

- Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001.
- Історія Центрально-Східної Європи: Посібник за ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ - початок ХХІ ст.): Навчальний посібник. Київ, 2008.
- Кріль М. Розпад югославської федерації та утворення нових держав на Балканах. Текст лекції. Львів, 1996.
- Кріль М. Суспільно-політичний розвиток Словаччини 1945-1995. Текст лекцій. Львів, 1996.
- Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50-80- ті роки ХХ ст.). Харків, 2000.
- Пономарева Е.Г. Авторитарный транзит периферийных стран межвоенной Европы: политологический анализ Вестник МГИМО-Университета. 2009. № 6(9). С. 188-199.
- Пугач Є. П. Встановлення тоталітарних режимів в Центральній та Південно-Східній Європі. Харків, 2008.
- Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Історія західних та південних слов'ян ХХ століття. Посібник. Харків, 1998.
- Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. К., 2001. 496 с.
- Ротшильд Дж., Уінгфрід Н.М. Повернення до різноманітності: політична історія східно-центральної Європи після Другої світової війни. Київ, 2004. 381 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ – поч.. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Острог, 2010. 220 с.
- Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917 – 1945 рр.: навчальний посібник для студ. Вузів.К., 1997. 232 с.
- Чигринов П. Г. Очерки истории Беларуси. Учеб. Пособие для вузов. Минск, 2000.
- Чорний В. Історія Болгарії. Львів, 2007.
- Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. К., 1996. 416 с.
- Яровий В. Новітня історія центральноєвропейських та балканських країн. ХХ ст. К., 2005. 816 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- Блейере Д. История Латвии ХХ век / Д. Блейере, И Бутулис, А. Зунда, А. Странга, И. Фелдманис.– Рига, 2005. – 475 с. : режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1242230/>
- Болгария в ХХ веке: Очерки политической истории* / Отв. ред. Е. Л. Валева: Ин-т славяноведения. - М.: Наука, 2003. - 463 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/544682/>
- Васильева Н. Балканский тупик? (Историческая судьба Югославии в ХХ веке) / Н. Васильева, В. Гаврилов. – М., 2000. – 480 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/239421/>
- Гетьманчук М.П. Між Москвою та Варшавою: українське питання у радянсько-польських відносинах міжвоєнного періоду (1918 – 1939 рр.) / М.П. Гетьманчук. – Львів, 2008. – 432 с. URL: www.twirpx.com/file/1094885/
- Гришина Р.П. Лики модернизации в Болгарии в конце XIX – начале XX веков (бег трусцой по пересеченной местности) / Р.П. Гришина – Москва, 2008. – 256 с. URL: http://newstar.rinet.ru/~minlos/2Inslav/Vylozheno/2008_Grishina_Liki_modernizacii_v_Bolgarii.pdf
- Гряник В. Політична криза 1928 року в Королівстві сербів, хорватів та словенців / В. О. Гряник // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії . – 2012 . – Вип.15 . – С. 75-80. URL: <http://periodicals.karazin.ua/apvvi/article/viewFile/579/404>
- Дедурін Г.Г. Ідея білоруської державності крізь призму поглядів Юзефа Пілсудського (1918-1921 рр.) / Г. Г. Дедурін // [Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер. : Актуальні проблеми історії України. - 2013. - № 61. - С. 24-31. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vcpiak_2013_61_6.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/j-pdf/vcpiak_2013_61_6.pdf)

- Депчинська І. Ідеї Т. Масарика про розвиток шкільної освіти в Чехословаччині на початку ХХ століття / І. Депчинська // [Психолого-педагогічні проблеми сільської школи](#). - 2012. - № 42(1). - С. 217-222. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ppps_2012_42\(1\)_33.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ppps_2012_42(1)_33.pdf)
- «Дранг нах Остен» и народы Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европы (1871 – 1918). – М., 1977. – 317 с. URL: <http://www.inslav.ru/resursy/elektronnaya-biblioteka/1003-q-q-1871-1918-1977>
- Заплітний Д.В. Соціально-економічні чинники сербохорватських відносин у королівстві СХС (1918 – 1929 рр.) / Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2012. – Вип.33. – С. 208-212. URL: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/33/zaplitny.pdf
- Зарецька Т. Українсько-польські паралелі: Симон Петлюра і Юзеф Пілсудський / Т. Зарецька // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр. — 2004. — Вип. 12. — С. 157-175. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/50935>
- Зосімова М.В. Становище македонців у Королівстві СХС у 1919 – 1929 рр. // Грані. – 2013. – №10. – С.149-155. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=G_rani_2013_10_27
- Ибрагимова Э. Воплощенная власть: здание Народной скупщины в Белграде и политические тренды в Королевстве Сербия – Королевстве Югославия: URL: http://socofpower.rane.ru/uploads/2%282014%29/Ibragimova_Voploshennaya%20vlast.pdf
- Казак О.Г. Политика центральных властей в отношении восточнославянских меньшинств в межвоенной Польше и в Венгрии периода Второй мировой войны: сравнительный анализ / О.Г. Казак // История, языки, культуры славянских народов: от истоков к грядущему: материалы II Международной научно-практической конференции 25 – 26 ноября 2013 года. – Прага, 2013. С.62-72. URL: http://socio.sphera.com/files/conference/2013/k-11_25_13.pdf
- Комар В. Політика прометеїзму Польщі міжвоєнного періоду в історіографії / В. Комар // [Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: : Історія, міжнародні відносини](#). - 2013. - Вип. 11. - С. 232-241. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ues_2013_11_25.pdf
- Косик В.И. Опыт истории страны, которой не было (Сербия в 1918 – 1941 гг.) / В.И. Косик // Славяноведение. – 2002. – № 5. – С. 22 – 35. URL: <http://www.archipelag.ru/geopolitics/piryadok/balkany/knot/332/>
- Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика / О. Кравчук // Проблеми слов'язнознавства. – 2013. – Вип. 62. С. 47 – 57. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ps_2013_62_6.pdf
- Кравчук О. Чехословацька політика щодо судетських німців в оцінці Т.Г. Масарика (1918-1935 рр.) / О. Кравчук URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11022.html>
- Краткая история Албании: С древнейших времен до наших дней* / Отв. ред. Г.Л. Аруш. М.: "Наука", 1992. – 512 с. : режим доступу: http://admw.ru/books/Pod-redaktsiey-G-L--Arsha_Kratkaya-istoriya-Albanii--S-drevneyshikh-vremen-do-nashikh-dney/
- Мальшина К.В. Державний кордон Першої Югославії (1918 – 1924 рр.) та його словенська ділянка: історико-географічні виміри / К.В. Мальшина // Історія торгівлі, податків та мита. – 2013. - №2. – С.108 – 117. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/itpm_2013_2_17.pdf
- Мальшина К.В. Історія у боротьбі з югославізмом: Йосип Маль та його внесок у вивчення традиції словенської державності / К. В. Мальшина // [Історичний архів](#). - 2014. - Вип. 12. - С. 148-155. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ians_2014_12_22.pdf
- Меліш О.О. Зовнішня політика Болгарії щодо "македонського питання" напередодні та в період роботи Паризької мирної конференції / О.О. Меліш // [Грані](#). - 2014. - № 3. - С. 158-165. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Grani_2014_3_27.pdf
- Меліш О.О. Дипломатія Болгарії у вирішенні "македонського питання" напередодні першої світової війни / О. О. Меліш // [Грані](#). - 2014. - № 10. - С. 145-150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Grani_2014_5_24.pdf
- Наленч Д. Юзеф Пілсудський: легенди и факты / Д. Наленч, Т. Наленч. – М., 1990. – 398 с.

URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ues_2013_11_25.pdf

Парнета О. Польща 1918 – 1923 рр: усталення кордонів держави / О. Парнета // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність.– 2008. – Вип.17. – С. 138 – 144. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/17/180Parneta.pdf>

Пекарев І.М. Основні напрямки зовнішньої політики Болгарії в діяльності уряду А.Стамболійського (1919 – 1920) URL: http://inb.dnsgb.com.ua/2012-2/12_pekarev.pdf

Первая мировая война в литературах и культуре западных и южных славян. – М., 2004 – 470 с. URL: <http://www.inslav.ru/resursy/elektronnaya-biblioteka/1490--2004>

Пономарева Е.Г. Политические системы стран Центральной и Восточной Европы/ Е.Г. Пономарева// Знание. Понимание. Умение. – 2014. – №2. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskie-sistemy-stran-tsentralnoy-i-vostochnoy-evropy>

Поп И.А. История Румынии / И.А. Поп, И. Балован. – М., 2005. – 674 с.: [режим доступу: http://www.ex.ua/85671705](http://www.ex.ua/85671705)

Сквозников А.Н. Македония в конце XIX – начале XX века – яблоко раздора на Балканах / А.Н. Сквозников – Самара, 2010 – 172 с. URL: http://www.promacedonia.org/as4/skvoznikov_makedoniya_2010.pdf

Такман Б. Первий блицкриг. Август. 1914 / Барбара Такман –Москва, 2002 – 142 с. URL: <http://www.litmir.co/bd/?b=225948>

Тихомиров А. Проблемы определения восточной границы Польши в 1920 – начале 1921 г. / А. Тихомиров // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2004. – №2.- С. 49 – 61. URL: <http://evolutio.info/content/view/685/55/>

Урожай О.В. Розв'язання проблем угорських меншин: історичний контекст і сучасні умови європейської демократії та інтеграції / О. В. Урожай // [Військово-науковий вісник](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnv_2009_12_12.pdf). – 2009. – Вип. 12. – С. 142-152. .: [режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnv_2009_12_12.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnv_2009_12_12.pdf)

Фрейдзон В.И. История Хорватии. Краткий очерк с древнейших времен до образования республики (1991 г.) / В.И. Фрейдзон – СПб, 2001. – 318 с. URL: http://admwr.ru/books/V-I-Freydzon_Istoriya-KHrvatii/

Чернік С. Висвітлення позиції Сербії щодо проблеми анексії Боснії та Герцеговини 1908-1909 рр. на сторінках газети “Голос Юга” / Чернік С. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/71318/18-Chernik.pdf?sequence=1>

Чернік С.Д. Періодичні видання України як джерело дослідження політичної історії Сербії 1878-1918 рр. / С. Д. Чернік // [Історичний архів](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ians_2011_7_30.pdf). - 2011. - Вип. 7. - С. 158-162. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ians_2011_7_30.pdf

Чехия и Словакия в XX веке: очерки истории: в 2 кн. – М., 2005. – Кн.1. – 453 с. URL: http://www.inslav.ru/images/stories/pdf/2005_Chexija_i_Slovakija_v_XX_veke_1.pdf

Чиркович С.М. История сербов / Сима М. Чиркович. – М., 2009. – 448 с. URL: <http://www.ex.ua/17698518>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Здобувач вищої освіти має право:

- безперешкодно висловлювати власну точку зору у письмовій чи усній формі за умови достовірної наукової аргументації;
- ініціювати дискусії та виносити на загальне обговорення контроверсійні оцінки обговорюваних проблем;
- ставити запитання до доповідачів на семінарських заняттях, доповнювати й уточнювати їхні відповіді;
- пропонувати власні варіації виконання самостійної роботи;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу (у разі відсутності через хворобу або поважну причину – надати

підтверджувальну довідку, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо);

- не запізнюватися, мати належний зовнішній вигляд;
- старанно готуватися до семінарів; відпрацьовувати пропущені практичні заняття у визначений термін;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені заняття дозволяється відпрацьовувати упродовж **семестру** (до початку екзаменаційної сесії), кожного вівторка, у час, визначений для консультацій (11.30-12.30 год) або, у разі дистанційного навчання, – через платформи ZOOM і Google Meet, Google-class, Moodle.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися засад «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання вимагається: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного і підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); вказання посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела матеріалів. Забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Виконання самостійної роботи	4	5	20
Усна/письмова відповідь на практичному занятті	10	7	70
Творча робота	1	10	10
Залік			
Усього			100